

Izhaja — Izvzemši ponedeljek — vsak dan jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Františka Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopolis se ne vrčajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik koncesije lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celoletno L 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotnik. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Františka Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Komisariat za razveljavljanje zakonov

Blizajoče se volitve obetajo postati take, kakor jih slovensko ljudstvo ni še videlo. Oblastva se arudijo, kolikor je v njih moči, da bi se te volitve temeljito razlikovale od vseh dosedanjih. Oblastva so v zasledovanju tega cilja prizadevna, so požrtvovalna, spretna, iznajdljiva. Kdor hoče biti pravičen, mora priznati, da spada med najbolj pridne civilni komisarij v Postojni, ki se sploh odlikuje tako, da mu lije pot v potokih čez obraz.

Da bo vedela široka javnost, kakšen biser je s civilnim komisariatom v Postojni vdelan v našo deželo, hočemo nastopiti na tem mestu njegovo najnovejšo sliko ter doprinese tako prispevek k njegovi slavi.

V Ilirski Bistrici je bilo vloženih 26, v občini Trnovo 150 volilnih reklamacij, ki so bile sestavljene, kakor se samo po sebi razume, v slovenskem jeziku. Naše društvo je izdalo v ta namen posebne tiskovine za vsa dežela. Teh 176 reklamacij je torej šlo na civilni komisariat v Postojno, da se tam rešijo in vrnejo prošilcem. Do 24. t. m. ni še nihče preseljeval; pač pa se je podal tega dne gerent Ilirske Bistrice po opravih h komisariju v Postojno in tu so mu izročili brez pismene odločitve vse reklamacije bistriške in trnovske občine ter rekli, da jih vračajo, nerešene, ker morajo biti reklamacije sestavljene v italijanski.

K temu činu civilnega komisariata v Postojni, ki se hoče za vsako ceno osvojevati za večne čase našemu ljudstvu, pripomnimo sledeče: Ali je civilnemu komisariju gospodu Cavalliju znano, da je bil obnašanje njegovega urada v kričnem nasprotju z zakoni, ki jih mora komisariat izvrševati in štiti? Ali ste že kdaj, cenjeni gospod komisar, slišali, da se po davno preteklem roku vračajo nerešene reklamacije? Kako pride Vaš urad do tega, da izroči kar 176 nerešenih reklamacij osebi, ki se je slučajno pojavila na komisariatu? Kje se more še, razen na Vašem uradu zgoditi, da se izročijo pravilno vložene vloge tretjim

osebam, ne da bi vlagatelji, za katerih pravice gre, o tem niti kaj vedeli niti bili o tem obveščeni? Nadalje Vas vprašamo: Na kateri zakon ali katero odredbo se naslanja Vaš komisariat, da odvraca reklamacije v slovenskem jeziku? Povejte in imenujte nam le, častiti gospod Cavalli, zakon ali splošnoveljavno odredbo, na katero se naslanjate! Ali niste še nikdar čitali zakonov in odredb, ki so za Vaš urad veljavne in za Vas obvezne? Ali mislite, gospod Cavalli, da sme civilni komisariat kar pometati z obstoječimi predpisi? Ali ne veste, da so bili imeniki volitev sestavljeni samo v slovensčini in da so se glasili vsi oklici samo v slovensčini? Vprašamo Vas: Je li po Vaši misli, cenjeni gospod komisar, Vaš urad v Postojni postavljen zato, da se drži zakonov in jih štiti, ali je pa postavljen zato, da izjavi ljudstvo? Mislite, gospod Cavalli, da bo ljudstvo zaupalo italijanski upravi, če štite njegove pravice, ali pa če ga žalite, ponižujete in sramotite? Povejte nam še to le: Mislite li, da Vas je poslala italijanska vlada v Postojno za to, da izpostavljate zaničevanju slovenski jezik in toptate pravice domačega prebivalstva, ali pa da organizirate dobro in pravično upravo? Vas je poslala, cenjeni gospod Cavalli, vlada v Postojno zato, da koristite Italiji ali da ji škodujete? Mi smo skromnega mnenja, da ste v Postojni zato, da varujete ugled svoje domovine in ji koristite? Morda ste tudi Vi tega mnenja! Če ste, Vas vprašamo: ali koristite Vi s svojim komisariatom Italiji, ako dražite, razburjate, bunite ljudstvo in ga napolnjujete s sovraštvi in zaničevanjem do vsakega, kar je z Vami in Vašim uradom združeno? Mislimo, da Vam zadostuje le malo premišljevanje, da spoznate težko in kaznivo škodljivost Vašega ravnanja! Zato menimo, da se strinjate popolnoma z nami, ako trdimo, da ste Vi, velečeni gospod komisar, s celim svojim uradovanjem v Postojni eden najhujših škodljivcev svoje domovine.

Zopetna nasilstva nad našim imetjem in našimi ljudmi

Fašisti zažgali Pučko knjižnico
VOLOSKO, 27. V noči od četrta 24. marca na petek so vdrli fašisti s ponarejenimi ključi v Narodni dom na Voloskem. Vlom so izvršili tako tiho, da jih ni nihče videl niti slišal. V poslopju so odprli čitalnico in odnesli iz omar bogato knjižnico. Zenskega združenja. Na mi: so pustili listek z nastopno vsebino: »Danes smo vam samo izpraznili knjižnico, če pa bodele svoje propagando dalje tirali, vam bomo zažgali hišo.« Knjižnico, ki je štela približno 1000 zvezkov, so spravili v vreče ter odpeljali z vozom v Crnikovo, kjer so jo nemoteno zažgali. Skakali so okoli ognja ter vpili: eja, eja, alala.

Napad na dr. Cerva
vlom v hišo — Naskok z revolverji na »Casino des Etrangers«
Na veliko soboto zvečer so v Opatiji vdrli fašisti v hišo dr. Cerva. Ker so bila večna vrata zaklenjena, so jih razbili. Nato so z nabasanimi revolverji v rokah preiskali vso hišo ter planili tudi v spalnice. Iskali so dr. Cerva. K sreči ni bilo doma niti njega niti njegove žene. Doma so bili samo otroci, ki so se hudo prestrašili. Ko so se nasilneži prepričali, da dr. Cerva ni v stanovanju, so odšli ter ga iskali po vsej Opatiji. Načelnik čete je bil neki Suban. Pod njegovim vodstvom je naskočil divja četa s samokresi in bodali tudi Casino des Etrangers, kjer je bilo zbranih okoli 100 oseb, večinoma žensk. Tedaj je stopila gospa dr. Cervaeva nasilnikom nasproti in se z njimi prekalala toliko časa, da je omogočila možu, da se je spravil na varno.

Napad na odvetniško pisarno dr. Cerva
v dr. Ulixa Stangerja in opustošenje pisarne
Besni, da se jim ni posrečilo, se polastiti osebe dr. Cerva, so drveli fašisti v Volosko, vdrli siloma v zaprto odvetniško pisarno dr. Cerva in

dr. Stangerja ter razbili in zmetali skozi okno vse, kar jim je prišlo pod roko: pohištvo, pisalne stroje, ciklostile, diktafon in nekaj kvintalov listin in spisov. Vse okoli pisarne je bilo pokrito z belim papirjem, da je izgledalo, kakor bi bil zapadel sneg. Škoda je ogromna.

Zadržanje oblastva
Kot razlog za svojo »akcijo« so navedli fašisti izjavo, ki jo je podal dr. Cerva oblastvo, ko je naznanil tatvino knjižnice: »Naš narod bo moral sam skrbeti za svojo obrambo, ako ga oblastvo ne bo moglo ali hotelo štiti.« Dr. Cerva svoje izjave fašistom ni sporočil, torej je oblastvo javilo fasciju, kaj je dr. Cerva rekel.

V noči, ko so fašisti vdrl v stanovanje dr. Cerva, naskočili Casino des Etrangers ter opustošili odvetniško pisarno dr. Cerva in dr. Stangerja, so napadeli iskali orožnike, toda v svoje začudenje v tisti noči niso mogli najti nobenega orožnika. V vojašnicah ni bilo ne častnikov ne podčastnikov, temveč v vsaki samo en stražar, ki se je kratko odrezal: »Nimamo nobenega človeka in nobene patrle. Jaz sam pa ne smem nikamor in ne morem pomagati.« Civilni komisar in poveljnik orožnikov ter njuna namestnika so sedeli v kavarni. Ko jih je nekdo obvestil o nasoklu na vilo dr. Cerva, niso hoteli verjeti. Ko so pa videli razbita in podrti večna vrata, so rekli gospej dr. Cervaevi, da je dr. Cerva najbrže izžival.

V jutru, ko so se spravljali izmetani predmeti pred odvetniško pisarno dr. Cerva in dr. Stangerja, je bil pred pisarno navzoč tudi poveljnik orožnikov. Prišli so tje tudi fašisti, in sicer ista četa, ki je prejšnji večer pustošila. Na čelo jim je bil zopet Suban. Pred pisarno ni bil nihče aretiran. Kasneje se je pač dognalo, da je oblastvo pozaprla nekaj fašistov, da je pa Suban srečno ušel.

bivali na Reki ter imajo potemtakem pravico opcije. Prebivalstvo k Reki priključenege ozemlja pa se je pri sestavi imenikov v nasprotju z najskromnejšimi pojmi o pravici, enakopravnosti in mednarodnem pravu popolnoma prezrlo. Na drugi strani so se samovoljno in nezakonito vpisala imena tujcev, ki ne morejo niti na podlagi opcije pridobiti resnega državljanstva. Na podlagi teh nezakonitih imenikov naj se torej izvli končnoveljavna reska vlada. Tudi ko bi se volitve vršile, o čemer sicer silno dvomimo, bi reska vlada ne bila sposobna za življenje. Zakaj take vlade ne bi mogli priznati niti zavajniki niti najmočnejše reske stranke, kakor avtonomistična, demokratska, jugoslovanska ter socialistična, niti prebivalstvo k Reki priključenege ozemlja. Ogromna večina reških državljanov bi torej ne mogla priznati niti konstituantne niti obveznosti, ki bi jih taka vlada prevzela nasproti italijanski ali jugoslovanski ali kak drugi državi, ki teži k reški luki. V zmislu rapalskega sporazuma, s katerim se je ustvarila neodvisna reska država, je potrebno, da se začasna reska vlada sestavi tako, da bodo v njej sorazmerno zastopane vse reske stranke, to so aneksnistična (fancijska), ljudska stranka, republikanci,

demokratska stranka, bojovníki itd.), avtonomistična demokratska, jugoslovanska, socialistična stranka ter stranke priključenege ozemlja. Tako bi se utrdili tudi prijateljski odnosi med Jugoslavijo in Italijo. Ako bi bila začasna vlada tako sestavljena, potem šele bi bila pristojna in polnopravna, sestaviti volilne imenike, tedaj šele bi mogla zajamčiti najstrožjo nepristranost. Samo tako se more zgraditi država po načelih mednarodnega prava in edino po tej poti pride narodova volja do prave veljave.

Naš namen pa ni, prositi italijansko vlado, da bi ona posredovala in nam pomagala sestaviti pravilno začasno vlado na Reki, temveč mi hočemo, naj se italijanska vlada izjavi, da se za reske notranje zadeve ne bo brigala, da umakne z Reke svoje orožnike ter dovoli beguncem prehod čez zasedeno ozemlje in povratek na Reko. Potem se bodo Rečani že sami pobrigali, da si pravilno sestavijo začasno vlado. Za vzdržanje notranjega mira in osebne varnosti pa bodo že jamčile stranke, ki bodo tvorile vlado. Na drugi strani pa bo nepravilna reska vlada, kakor hitro bo videla, da ne stoji več za njo niti orožniki niti fašisti, urno podala svojo ostavko. Ako bi se zamenjala s pravilno sestavljeno vlado, bi ne nastale niti najmanjše težkoče; nasprotno, ogromna večina reških državljanov bi jo pozdravila in enodušno odobrila.

Prepričani smo, da s tem našim spisom izvršujemo dolžnost nasproti naši domovini, kajti tu gre za to, da se reškemu narodu skrajša njegovo nelagodno trpljenje. Vemo tudi, da bo, če se naša skromna želja uresniči, to veliko pripomoglo k temu, da se pobratita italijanski in jugoslovanski narod, ki jima je toliko lažje na tem, da živita v iskrenem in trajnem prijateljstvu.

Prepis ta spomenke pošiljamo italijanski in jugoslovanski vladi, velečastim Sporazuma, Ameriškim zedinjenim državam in Zvezi narodov.

Zagreb, dne 19. marca 1921.

Riječki patriotski savez »Indeficienti«
Za resko avtonomistično demokratsko stranko: Ruggero Gotthardt, l. r. Za resko jugoslovansko: prof. Benjamin Grohovec, l. r. Za mednarodno socialistično stranko: Kuzma Sečnan, l. r. Za k Reki priključeno ozemlje: Alfonz Ljubić, l. r.

Italija

Velike gospodarske ugodnosti za Zader

RIM, 28. »Gazzetta Ufficiale« je objavila sledeči odlok: Čl. 1. Z dnem, ki ga bo določil civilni komisar v Zadru sporazumno z ministrskim svetom in z ministrstvom za finance, se bo dalmatinsko ozemlje, ki je bilo prisojeno Italiji, smatralo, da je izven carinske meje. Oproščeno bo tudi državno monopolno blago. — Čl. 2. Prebivalcem dalmatinskega ozemlja bo dovoljeno brez carin uvažati na carinsko ozemlje tiste domače izdelke, ki jih s posebnim odlokom določi finančno ministrstvo. Ker so domači izdelki, za katere bodo veljale gori omenjene ugodnosti, na carinskem ozemlju podvrženi davku na proizvodnjo, katerega so na dalmatinskem ozemlju v zmislu tamkaj veljavnih zakonov prosti ali pa je ta davek manjši kot drugod v kraljevstvu, se bo pobiral ta davek, oziroma njegova razlika, čim omenjeni izdelki prekoračijo carinsko mejo. — Čl. 3. Finančno ministrstvo bo s posebnimi odredbami določilo pravila, s katerimi se bodo omenjene ugodnosti uredile. — Čl. 4. Ta odlok bo predložen parlamentu, da ga izpremeni v zakon.

Svečan pogreb žrtv bombnega napada v gledališču »Diana«

MILAN, 28. Danes predpoludne se je vršil pogreb 17 žrtv groznega bombnega napada v milanskem gledališču »Diana«. Pogreb je bil na državne stroške in je imel uraden in vojaški značaj. Na čelu sprovala je bil eskadron karabinerjev na konju, za njimi je šel oddelek konjenice, sledila je velika državna trobojnica, ki so jo nosili karabinerji v paradi. Za zastavo sta se pomikala dva voza polna vencev, za venci zastopniki milanske posadke, nato duhovščina, a za njo 17 mrtvaških vozov z žrtvami, katere so spremljali njih sorodniki in znanci. Sledili so nekateri senatorji in poslanci, dočim je na koncu sprovala korakal oddelek vojaštva. Pogreba so se udeležila vsa oblastva, patriotska društva, občinski in pokrajinski zastopniki itd. Kralja je zastopal torinski grof.

Socialisti ubili fašista

FERRARA, 29. Večraj popoldne se je vršila v Masi Torelli v ferrarski pokrajini svečana posvetitev fašistovske zastave. K svečanosti je prišlo mnogo fašistov iz Ferrare na nekoliko avtomobilih. Ko so se po veselici vračali domov, je enemu avtomobilu zmanjkal med potjo benzina in voz se je moral ustaviti. Socialisti iz vasi Portomaggiore so tedaj napadli avtomobil ubili fašista, ki je strahil vozilo sam, ker so njegovi tovaršili šli iskat benzina. Ko so se ti poslednji povrnili, so začeli napadalece preganjati in nastala je divja gonja in borba po polju. Orožniki so slednjič napravili mir, toda med tem so dobili fašisti in Ferrare novo pomoč in neredi so se obnovili v še večji meri in trajajo dalje.

Spopad med fašisti in komunisti v Alessandriji

Preverjanjem je bila svečano razvita zastava fašistovske zveze v Alessandriji. Vršile so se velike svečanosti. Nekateri komunisti so vrgli par bomb, ki so se razpočile in ranile več oseb. Enega so fašisti opazili ter tekli za njim. Dotekli so ga in zaklali z nožem. Zvečer so bili novi spopadi, pri katerih je našel smrt pismonoša Josip Pasino in je več oseb bilo ranjenih.

Delavski dom v Città di Castello zažgan

Predvečerjem so anarhisti napadli v Città di Castello gručo fašistov in jih zapodili v beg. Fašisti so dobili pomoč in so napadli svoje stranke. Anarhisti in socialisti so zbežali v delavski dom ter se zapirali vanj. Začelo se je pravo obleganje poslopja. Delavci so morali zapu-

stiti poslopje in bežati. Fašisti so nato poslopje zažgali. Delavski dom je zgorel do tal.

Češkoslovaška

Ozdravljenje Srednje Evrope

PRAGA, 29. Uradni glasnik češkoslovaške zunanje politike piše povodom češkoslovaških ogrskih pogajanj v Brucku ob L., da so ta pogajanja nov korak naprej po poti do obnovitve srednje Evrope na podlagi sporazumov med prizadetimi narodi. Omenjena pogajanja med Češkoslovaško in Ogrsko pomenijo lep naredek v uveljavljanju mirovne pogodbe, predvsem z ozirom na gospodarska in finančna vprašanja. S tem se javno mnenje pripravlja za nadaljnja pogajanja. Obe državi se morata zadovoljiti s svojim sedanjim položajem. Ako se bodo nadaljnja pogajanja vodila zadosti spretno, bodo gotovo dokazala, da so govornice o balkanizaciji srednje Evrope le prazne bajke.

Pogajanja med Češkoslovaško in Avstrijo

PRAGA, 29. Prvi del pogajanj med Češkoslovaško in Avstrijo na Dunaju se je končal. Za podlago najvažnejšemu sporazumu, t. j. trgovinski in prevoznim pogodbam, služi načelo »največje prednosti«. Tudi vprašanje meje in uvoza češkoslovaškega lesa v Avstrijo, je bilo rešeno. Pogajanja se bodo nadaljevala po veliki noči.

Češkoslovaške finance

PRAGA, 29. Novi finančni minister Hanafik je izjavil pred bančnim svetom v finančnem ministrstvu, da bo tudi on prepovedal izdajanje novih državnih bankovcev. Število teh nakaznic se manjša z vsakim dnem. Gospodarski svet ministrstva se bo sestal dne 30. t. m. in bo sklenil, da se državni urad za žito odpravi, da se odpravijo izkaznice za moko ter da se zniža cena tkaninam in slanimi.

V Pragi se je ustanovil nov nemški list za pomirjenje duhov

PRAGA, 29. Prva številka novega nemškega lista »Prager Presse«, ki je izšla o veliki noči, vsebuje programatični članek, v katerem je med drugim rečeno, da bo list nepristranski obveščal javno mnenje o dogodkih ter se bo pri tem navdajal z načeli strplivosti v srednji Evropi in bo branil vedno stremiljenja za naglo obnovitev srednje Evrope in za sodelovanje njenih narodov. V nekem drugem članku, ki je posvečen zunanji politiki, se list izjavlja za tesno sodelovanje z zavezniki radi izvršitve mirovnih pogodb v duhu narodne in socialne pravičnosti, za mir s sosedi, za pošteno, moralno, toda odločno politiko v slučaju sporov. List objavlja pogovor z avstrijskim državnim predsednikom Hainischom. Predsednik Hainisch je ugotovil, da so se odnosi med Avstrijo in Češkoslovaško znatno zboljšali, in je izjavil, da se popolnoma strinja z idejami predsednika Masaryka, ki ima dejanje rajši kot lepe besede.

Konferenca nasledstvenih držav

PRAGA, 29. »Prager Presse« poroča, da se bo konferenca nasledstvenih držav začela v Rimu dne 2. aprila. Konferenca se udeležijo Avstrija, Ogrska, Romunska, Poljska in najbrže tudi Jugoslavija. Italija bo pogajanjem predsedovala. Češkoslovaška bo poslala na konferenco zastopnike ministrstva za zunanje zadeve, za notranje zadeve ter zastopstvo finančnega in naučnega ministrstva.

Nemčija

Novi meje v Gornji Slezijski se določijo koncem aprila

PARIZ, 28. »Petit Parisien« piše: Vprašanje pogodbe o novih mejah v Gornji Slezijski bo rešeno šele proti koncu meseca aprila. Medzavestna komisija se bo morala najprej sporazumeti o tozadevnih predlogih posameznim vladam in poslanski konferenci. Ako bo treba, pride vprašanje tudi pred vrhovni svet.

Vstaja komunistov — Policija jo obvladuje — Vstahi predlagali pogajanja.

PARIZ, 28. Dopisnik »ECHO de Paris« poroča iz Berlina: Nemška vlada je objavila poročilo, da so vstahi pobegnili iz Hamburga v okolico, kjer so se utrdili ter se obupno branili s strojinami in puškami. Poročilo dostavlja, da je policija gospod. položaja in da bo red v 48 urah vzpostavljen, ne da bi bila potrebna pomoč državne brambe. V glavnem se vidi, da vstaja pojema in da je omejena na same komuniste, ki so proglasili v Hettstadtu pri Hamburgu in po okolici sovjetsko republiko. Nemiri trajajo dalje tudi v Gornji Slezijski.

BERLIN, 27. Iz Essena javljajo, da je nekoliko komunističnih oddelkov hotelo preprečiti delo delavcem Kruppove tovarne. Delavci so vstale napadli in jih odpodili. Delavci, ki delajo, štiti policija. V Gorki je bila proglašena splošna stavka.

BERLIN, 27. Iz Magdeburga poročajo: Komunisti v Eislebenu so poslali policiji odpisance, ki so predlagali, naj se začnejo pogajanja. Poveljnik policije je predlog odklonil ter zahteval od komunistov, naj brez odlašanja povrnejo orožje, strelivo, avtomobile in druge pred-

mete, ki so državna last. Kdor se bo temu povelju pokoril, se ne bo preganjal. Delavci se morajo takoj povrniti na delo. Poglavarji komunistov so obljubili, da bodo skušali pridobiti svoje tovaršarje za to, da sprejmejo te zahteve. En del vstaje je klub temu nadaljeval borbo. Hišo ravnatelja tvornice v Mannsfeldu so pogrnili v zrak ter so se skušali polastiti mestne hiše. Nastala je huda bitka med njimi in policijo. 35 vstajev je bilo ubitih.

Rusija

Sovjetska vlada poslala 7 ton zlata v Ameriko
LONDON, 28. »Daily Mail« poroča iz New Yorka, da je 7 ton boljševiškega zlata že na poti v Zedinjene države. Govori se, da se bo to zlato lahko prodajalo v Zedinjenih državah, čim ga državni urad očigoss, ako ni tega že storila švedska kovarna denarja.

Našim sodelovanom

zbranim v Ogleju na dan eneštiske slavnosti dne 29. marca 1921.

Ker »Edinost« večraj ni izšla, približujemo ta članek dnevne.

Vi praznujete danes slovesen dan. Razumemo Vaše veselje. Mnogim med Vami so se uresničile dolgoletne sanje: združeni ste s svojo narodno skupnostjo. Uresničila se Vam je velika ideja Cavourjeva in Mazzinijeva, udeležiti se je za Vas veliko načelo osamosvojenja, ujedinjenja, svobode in neodvisnosti narodov. Razumemo Vaše razpoloženje istotako, kakor pojmujejo veselje logaške kotline ob prihodu Jugoslovenov. Jasno nam je, da je aneksija Vaših krajev Vaša radost in naravno je, da slavite ta znameniti dogodek v stari zgodovinski prestolici Svojega naroda.

V imenu iste velike ideje, ki je ujediničila Vaš narod, v imenu vzvišenega narodnega načela, ki je bilo zvezda vodnica v vsem mnogoletnem Vašem boju, v tisti veličastni epopeji za ujedinjenje Vašega naroda, smemo mi zahtevati od Vas, da nam ne štejete v zlo, ako nam srce ne dovoli veselja z Vami na današnjem Vašem slavlju! Vprašajte le rahločutnost svojega srca, vprašajte svoje tolikoletno hrepenenje, položite roko na srce, predno odgovorite sam sebi na to vprašanje: ali bi se pol milijona Vašega naroda radovalo in slavilo aneksijo, ki bi jih priključila k drugorodni državi in bi bili odtrgani od svoje narodne skupnosti?!

Zahtevati smemo od Vas, da razumete čustvovanje našega naroda v tej zanj usodni uri in da to čustvovanje pravično uvažujete in spoštujete, kakor bi mogli Vi z vso pravico zahtevati tako uvaževanje in spoštovanje od nas, če bi bili Vi v našem položaju!

S tem, da zahtevamo od Vas, da spoštujete naša čustva in da nam ne štejete v zlo, da se mi ne moremo radovati z Vami, ni rečno, da bi ne hoteli priznavati — kakor se navadno govori — dovršenega čina. Čustva, ki jih je narava vsadila v naša srca, so nam sveta in jih zato ne sme žaliti nihče, ako noče, da bi mu smeli očitati brezsrčnost. Radi tega pa nismo gluhi za glas pameti, ki velevala, da moramo računati z resničnostjo, z dovršenimi dejstvi ter resničnostjo primerno prilagoditi svoje bodoče delo. Zrel, v trdih bojih vzrasel narod smo in razumemo svoj položaj, ki so ga nam pripravili in naklonili veliki dogodki. Ne delamo si nobenih iluzij! Vemo, da se moramo živeti v svoj novi položaj. Zavedamo se, da smo postali državljani Italije Ali — polnopravni državljani hočemo biti! Kakor bomo morali vršiti z Vami enake dolžnosti in nositi enaka bremena, bomo zahtevali tudi enako pravico, ki je nam Vi ne boste smeli odrekati, če ste res pravični in svobodoljubni in če hočete res živeti v miru z nami, kot enakopravni državljani in zavajajte se, da pravica in nikaka miloščina!

Glejte v nas polnopravne sodržavljane, čeprav smo drugega evropskega plemen! Glejte v nas kulturni narod, ki ne sovraži nikogar, ki stremi po še večjem napredku in izobrazbi, ki ne krati nikomur nobene pravice in ki se bori le proti tistemu, ki ga hoče ovirati v njegovem kulturnem razvoju in mu hoče odrekati pravico do samosvojega narodnega življenja — pravico, ki mu gre po božjem in človeškem pravu!

Naša stremiljenja so torej v polnem skladu z nauki Vaših velikih mož — boriteljev za Vašo narodno svobodo. Pravična prek in prek in plemeniti so ta naša stremiljenja. In če ste res s čistim srcem vdani vzvišeni nacionalni ideji, nas ne boste ovirali, — kakor se je to godilo od začetka zasedbe Julijske Benetije pa do danes — marveč nas boste morali podpirati! S tem boste največ koristili tudi ugledu svojega lastnega ujedinjenega naroda, ker potem še le bo svet verjel, da je italijanski narod res pravičen in svobodoljubljen! In na njegovo največje lastno škodo bo, če bo hotel ta narod gledati na nas kot na podjarmljene sužnje, ki ne smejo imeti lastnih misli in bi se morali veseliti, ko so z aneksijo odtrgani od materinskih prst. Sužnji nismo in ne bomo! Ponavljamo: Svobodni in enakopravni državljani Italije hočemo biti!

